

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСУВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПЕНСІОНЕРІВ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ANALYSIS OF PUBLIC FINANCING OF SOCIAL PROTECTION OF PENSIONERS IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

УДК 336.57

Осіпова Л.В.

к.е.н., доцент,
доцент кафедри економіки
та міжнародних відносин
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету
Паламарчук І.А.
магістр
Вінницький торговельно-економічний
інститут
Київського національного
торговельно-економічного університету

У статті розглянуто сутність соціального захисту пенсіонерів та його структуру. Проаналізовано питому вагу показників в структурі видатків на соціальний захист населення. Проведено аналіз динаміки видатків на соціальний захист пенсіонерів Зведеного бюджету та пояснено причини зміни їх обсягів. Здійснено співставлення питомої ваги видатків у Державному та місцевих бюджетів до децентралізації та після її запровадження. Виконано порівняння видатків на соціальний захист пенсіонерів та їх питому вагу у місцевих бюджетах в Україні та у зарубіжних країнах. Розглянуто принципи соціального захисту пенсіонерів за Європейською соціальною хартією та стан їх застосування в Україні. Проведено порівняння розміру середньої української пенсії та деяких європейських країн. Виявлені основні проблеми фінансування соціального захисту пенсіонерів в Україні та наведені основні напрями їх покращення, беручи до уваги досвід зарубіжних країн.

Ключові слова: соціальний захист, фінансове забезпечення, соціальне забезпечення, система соціального захисту пенсіонерів, видатки, пенсія.

В статті рассмотрено сущность социальной защиты пенсионеров и ее структуру. Проанализировано удельный вес показателей в структуре расходов на социальную защиту населения. Проведен анализ динамики расходов на социальную защиту пенсионеров с Консолидированного бюджета и объяснены причины изменения их объемов. Осуществлено сопоставление удельного веса расходов в Государственном и местных бюджетов до децентрализации и после ее введения. Выполнено сравнение расходов на социальную защиту пенсионеров и их удельный вес в местных бюджетах в Украине и в зарубежных странах. Рассмотрены принципы социальной защиты пенсионеров по Европейской социальной хартии и состояние их применения в Украине. Проведено сравнение размера средней украинской пенсии и некоторых европейских стран. Выявлены основные проблемы финансирования социальной защиты пенсионеров в Украине и приведены основные направления их улучшения, принимая во внимание опыт зарубежных стран.

Ключевые слова: социальная защита, финансовое обеспечение, социальное обеспечение, система социальной защиты пенсионеров, расходы, пенсия.

The article discusses the essence of social protection of pensioners and its principles, analyzed the specific weight of indicators in the structure of expenditures on social protection of the population. A result showed that the greatest expenditure goes to financial support of pensioners. Assay of the dynamics of expenditures on social protection of the pensioners from the Consolidated Budget, which showed constant changes in its amount. The reasons for changes in the amount of expenditures are explained. The main of them are the instability of the Ukrainian economy and increase of the minimum social living standards in the conditions of inflation. The share of expenditures in the state and local budgets before decentralization and after its introduction has been compared, which showed, that after the establishment of decentralization in Ukraine, almost no positive changes have taken place and most of the expenditures on social protection of pensioners remain to be financed from the State Budget. Comparison of expenditures on social protection of pensioners and their relative weight in local budgets in Ukraine and in foreign countries has been performed. The following comparison showed that such expenditures abroad are mainly gives off from local budgets, which improves the efficiency of the funds using. The principles of social protection of pensioners under the European Social Charter and conditions of their applying in Ukraine are considered. These principles in our country have more descriptive and recommendatory character than a practical implementation, because the high costs are not evidence that the state cares very well about citizens of retirement age. The amount of the minimum pension in Ukraine is indicated and comparison between the size of the average Ukrainian pension and some European countries was made, which confirmed a significant difference in the financial provision of pensioners in Ukraine and abroad. The main problems of financing of social protection of pensioners in Ukraine are revealed and the main directions of their improvement are given, taking into account the experience of foreign countries.

Key words: social protection, financial security, social security, pensioners social security system, expenditures, pension.

Постановка проблеми. Одним з основних напрямків соціальної політики держави є соціальний захист населення. Громадяни похилого віку мають право на матеріальне забезпечення, що гарантується виплатою пенсій, соціальних допомог у грошовому та натуральному вигляді та наданням соціальних послуг. Але попри спрямування великих ресурсів на виплату пенсій та її незначне підвищення, матеріальне становище більшості пенсіонерів в Україні залишається незадовільним, до того ж значна частка перебуває на межі бідності, через що посилюються негативні суспільні настрої серед громадян пенсійного віку, тому проблема соціального захисту пенсіонерів в даний час є досить актуальною та потребує удосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Формування ефективної системи соціального захисту населення висвітлені у працях таких економістів як: А. Ю. Огінська [5], А. Л. Клименко [3], О. Б. Яфінович [12], О. П. Кириленко [9], С. В. Калашников [1], Д. А. Ковалевич, Л. Б. Баранник. Проте проблеми фінансування соціальної сфери існують, і їх розв'язання є одним і зважливих завдань у підвищенні соціального розвитку держави.

Постановка завдання. Аналіз стану бюджетного фінансування соціального захисту пенсіонерів в Україні, дослідження наявних проблем соціального захисту пенсіонерів та шляхи їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціальний захист населення – це сукупність державних заходів і видатків бюджету, пов'язаних

з наданням фінансової допомоги окремим верствам населення, які через незалежні від них причини не мають достатніх для самозабезпечення доходів. Виконання будь-яких соціальних програм потребує відповідних фінансових ресурсів, яких за сучасного стану національної економіки не вистачає. Проблема полягає навіть не у кількості цих ресурсів, а в умінні правильно розпоряджатися ними. Це є головним завданням фінансового забезпечення програм і заходів соціальної політики в Україні. Для виконання своїх функцій, зокрема в галузі соціального захисту та забезпечення населення, держава повинна мати достатні грошові кошти, які формуються шляхом перерозподілу ВВП, а головним механізмом, через який здійснюється цей перерозподіл, є бюджетний [1, с. 36].

На сьогодні в Україні найбільш вразливим суспільним прошарком, який потребує соціального захисту, є пенсіонери. Загалом же бюджетні видатки на соціальний захист пенсіонерів є додатковим джерелом надання допомоги та послуг людям похилого віку, оскільки нинішня система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування спроможна тільки на мінімальному рівні забезпечити пенсійні виплати. З іншого боку, недержавні пенсійні фонди у зв'язку з їх нерозвиненістю й відсутністю довіри в суспільстві мають обмежений вплив у системі соціального захисту пенсіонерів, тому головним та найбільшим джерелом фінансування соціального захисту пенсіонерів є Державний та місцеві бюджети [5, с. 14].

Найбільша частка видатків (50%) Зведеного бюджету України на соціальний захист та забезпечення населення йде на фінансування саме соці-

ального захисту пенсіонерів (рис. 1). Основними причинами цього є наявність великої кількості пільг (усі пенсіонери мають право на безкоштовний проїзд у громадському міському й приміському транспорті), збільшення чисельності осіб старше працездатного віку та низький рівень пенсій.

Система соціального захисту пенсіонерів в Україні має розгалужену структуру (рис. 2). Відповідно видатки державного та місцевих бюджетів спрямовуються на надання соціально-побутових послуг на дому людям похилого віку, які:

- згідно медичних висновків потребують сторонньої допомоги;
- надання послуг у стаціонарних відділеннях центрів соціального обслуговування пенсіонерам й самотнім непрацездатним громадянам;
- проведення соціально-оздоровчих заходів, спрямованих на підтримання життєдіяльності та соціальної активності пенсіонерів;
- надання малозабезпеченим особам старше працездатного віку грошової та натуральної допомоги (продовольчих, промислових, господарських товарів). Проте широкий перелік цих видатків не забезпечується можливостями держави щодо їх фінансування [7, с. 30].

Динаміку видатків на соціальний захист пенсіонерів в Україні зображено на рисунку 3.

Аналізуючи динаміку видатків на соціальний захист пенсіонерів в Україні протягом трьох кварталів 2013-2018 рр., можна побачити, що за 6 років вони значно зросли і 2018 р. склали 113,55 млрд. грн., що на 48,26 млрд. грн. (73%) більше порівняно з 2013 р. У 2013 р. видатки на соціальний захист пенсіонерів становили 65,29 млрд. грн., але протягом 2014-2015 рр. вони мали тенденцію до

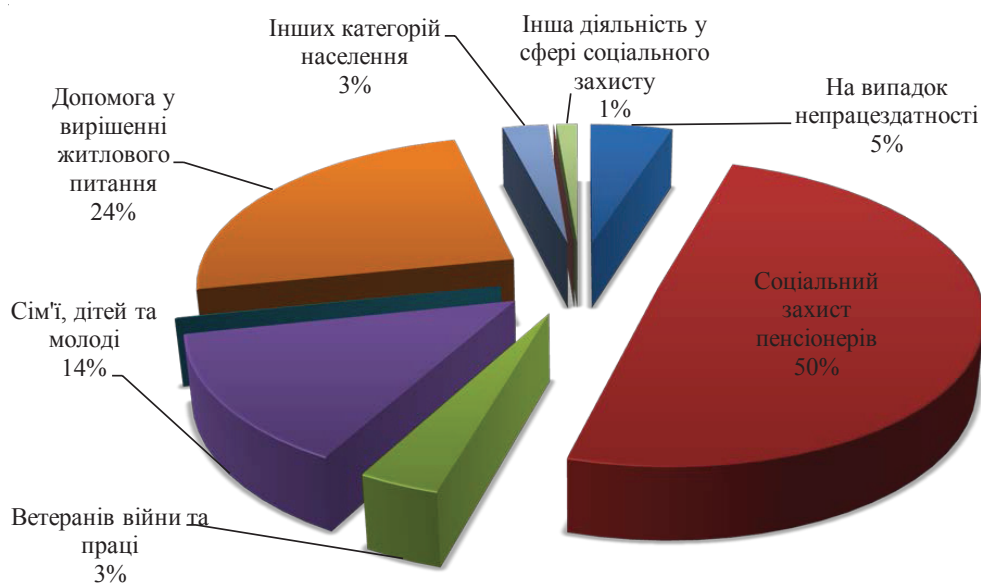

Рис. 1. Питома вага показників в структурі видатків Зведеного бюджету України за III кварталі 2018 року

Джерело: [6]

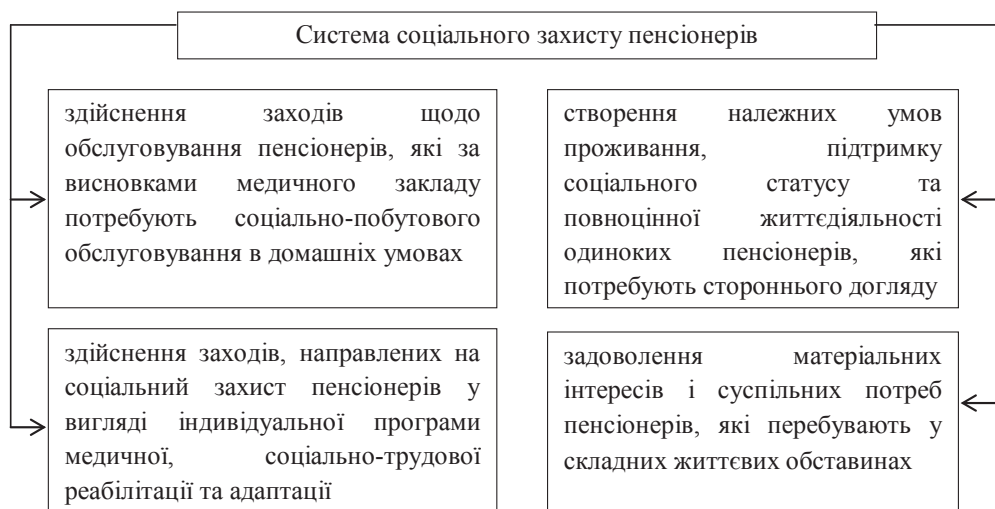

Рис. 2. Система соціального захисту пенсіонерів в Україні

Рис. 3. Динаміка видатків на соціальний захист пенсіонерів протягом III кварталів 2013-2018 рр.

Джерело: [6]

зменшення, оскільки через події в Україні (анексія Криму, початок воєнного конфлікту на Сході) погіршився економічний стан держави, відбулося падіння основних макроекономічних показників. За таких умов фінансування соціального захисту пенсіонерів зменшилося, оскільки великі ресурси були спрямовані на оборону країни. На противагу 2014 року 2015 рік став часом відносного спокою у політичній сфері, що дозволило уряду розпочати впроваджувати реформи, зокрема, було розпочато процес децентралізації [16]. Як видно з рисунку 3 стрімке зростання видатків відбулося лише у 2016 р. (на 66%), що пояснюється збільшенням видатків у 2016 р. на надання пільг та допомог, через підвищення розмірів мінімальних соціальних стандартів, і покриття дефіциту Пенсійного фонду, що пов'язано з підвищенням розмірів прожиткового мінімуму та пенсій для громадян. Лише у 2017 р. відбулося зменшення видатків на соціальний захист пенсіонерів на 19,8 млрд. грн.

(19,3%), головною причиною стало проведення пенсійної реформи, за якою було запроваджено новий порядок виходу на пенсію залежно від наявного страхового стажу, та як наслідок за даними Державної служби статистики у 2017 р. кількість пенсіонерів зменшилася на 3%, також власні надходження Пенсійного фонду зросли, тому кошти які йшли на покриття його дефіциту значно зменшилися. Отже, протягом досліджуваного періоду спостерігається коливання обсягів видатків на соціальний захист пенсіонерів через нестабільність економіки України.

Результативність фінансування соціального захисту населення залежить від діяльності державних та місцевих органів влади. Важливою умовою ефективного фінансового забезпечення соціального захисту в Україні є її децентралізація. Місцеві громади, без сумніву, мають розглядатися як основний інститут надання державних соціальних послуг, оскільки знаходяться у безпосередньому

взаємозв'язку з їх отримувачами та більш оперативно можуть реагувати на соціальні ризики, що виникають та перевіряти дійсність потреби у соціальному захисті. На сьогодні в результаті бюджетної децентралізації в Україні багато соціальних програм передано на забезпечення місцевими бюджетами, майже повністю з місцевих бюджетів фінансуються такі статті видатків як: соціальний захист сім'ї, дітей та молоді (99,77%), допомога у вирішенні житлового питання (98,85%), соціальний захист на випадок непрацездатності (94,25%), соціальний захист ветеранів війни та праці (82,97%) [8].

Питому вагу видатків на соціальний захист пенсіонерів з Державного та місцевих бюджетів показано на рисунку 4.

Аналізуючи фінансове забезпечення соціального захисту пенсіонерів за співвідношенням видатків з Державного та місцевих бюджетів (рис. 4), можна побачити, що більше 94% видатків залишається фінансуватись з Державного бюджету України. Протягом 2013-2018 рр. кардинальні зміни в питомій вазі видатків як з державного, так із місцевих бюджетів відсутні. Протягом 6 років частка фінансування з місцевих бюджетів у 2018 р (4,8%), зросла лише на 0,42 % порівняно з 2013 р. (4,38%). Лише у 2015 та 2017 рр. цей показник перевищив значення 5%. Отже, даний аналіз свідчить про досить малу децентралізацію видатків саме на соціальний захист пенсіонерів. Тому, це явище у рамках децентралізації, потребує усунення, оскільки місцева влада найбільше проінформована про потреби пенсіонерів. Уряду складно контролювати надання соціальної підтримки за великої кількості її видів й одержувачів, як результат, чимало громадян користуються заходами соціального захисту з

боку держави, не маючи для цього відповідних підстав. Натомість надання допомоги і послуг людям похилого віку здійснюється на мінімальному рівні, що призводить до неефективного використання бюджетних коштів та нерівності в системі їх соціального захисту [12, с. 196].

У переважній більшості зарубіжних країн видатки на соціальний захист пенсіонерів є прерогативою місцевих бюджетів (табл. 1). У таких країнах, як Фінляндія, Франція та Швеції надання соціально-побутових послуг самотнім літнім людям, проведення соціально-оздоровчих заходів, надання малозабезпеченим особам старшого працездатного віку грошової та натуральної допомоги у повній мірі фінансувалося місцевою владою [3, с. 9].

Таблиця 1
Співвідношення видатків на соціальний захист пенсіонерів з Державного та місцевих бюджетів в зарубіжних країнах у 2017 р.

Країни	Видатки з Державного бюджету, %	Видатки з місцевих бюджетів, %
Іспанія	2,3	97,7
Італія	16,4	83,6
Нідерланди	9,5	90,5
Норвегія	0,8	99,2
Словаччина	63,9	36,1
Угорщина	1,9	98,1
Фінляндія	0	100
Франція	0	100
Чехія	8,7	91,3
Швеція	0	100

Джерело: [10]

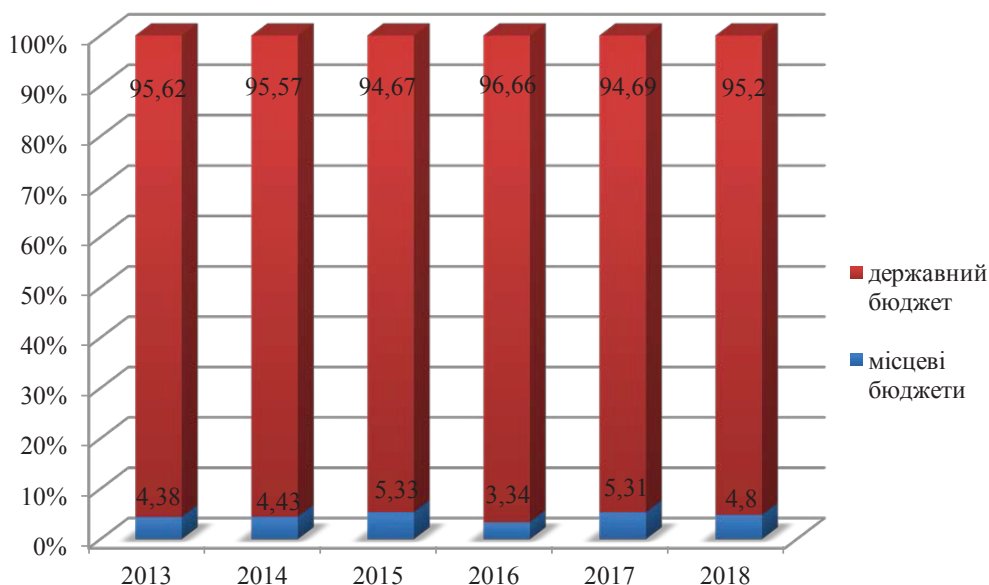

Рис. 4. Питому вагу видатків на соціальний захист пенсіонерів з Державного та місцевих бюджетів за III квартали 2012-2018 рр.

Джерело: [6]

Досить високий показник видатків на соціальний захист пенсіонерів з місцевих бюджетів в таких країнах, як Іспанія (97,7%), Норвегія (99,2%) Угорщина (98,1%), Чехія (91,3%). В таких країнах як Естонія та Словаччина зберігається паритет у видатках державного і місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів. У зарубіжних країнах видатки місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів значно перевищують їх рівень в Україні. Зокрема, необхідно звернути увагу на Швецію, де у 2017 р. обсяг цієї категорії видатків становив 48,1% у видатках місцевих бюджетів на соціальний захист (в Україні лише 4,65%). Також високі показники фінансування соціального захисту пенсіонерів характерні для Естонії (40,3%), Литви (18,8%), Угорщини (27,0%), Чехії (30,0%). Навіть у країнах, де частка видатків місцевих бюджетів на соціальний захист пенсіонерів є незначною (Нідерланди, Норвегія, Словаччина, Франція), пенсіонерам гарантується достатній доступ до соціальних прав. Незначна частка видатків зовсім не свідчить про низький рівень фінансового забезпечення системи соціального захисту пенсіонерів у цих країнах, оскільки у європейській моделі соціальні послуги та соціальна робота спрямовані на підтримку найбільш соціально вразливих осіб старше працездатного віку, що опинилися у складних життєвих обставинах. При цьому пільги та соціальні виплати пенсіонерам мають адресний характер, а їх фінансування з місцевих бюджетів здійснюється регулярно в достатньому обсязі. На практиці принципи соціального захисту пенсіонерів в європейських країнах реалізується в частині забезпечення достатніх ресурсів, які дозволяли б пенсіонерам жити на задовільному рівні [13, с. 82].

Аналіз зарубіжного досвіду витрачання бюджетних коштів на соціальний захист пенсіонерів та високий рівень життя пенсіонерів за кор-

доном свідчить про його відповідність принципам Європейської соціальної хартії (рис. 5). Проте для України принципи соціального захисту пенсіонерів Європейської соціальної хартії, мають радше декларативний і рекомендаційний характер, ніж практичне втілення. Оскільки, досить великі видатки з Державного бюджету на соціальний захист пенсіонерів, зокрема на покриття дефіциту Пенсійного фонду, ще не є свідченням того, що держава дуже добре піклується про громадян пенсійного віку.

Українські пенсії все ще залишаються досить малими, тому більшість пенсіонерів не можуть жити повноцінним життям на заслуженому відпочинку, в порівнянні з пенсіонерами європейських країн, які можуть дозволити собі подорожувати, ходити в театри та займатися улюбленими справами. Станом на 1 січня 2019 р. мінімальна пенсія в Україні становить 1497 грн., а середня – 2645 грн., що приблизно дорівнює 95 дол. США [14]. До прикладу, в Польщі середня пенсія становить 460 дол. США, в Іспанії – 900 дол. США, в Франції – 1200 дол. США, в Швеції – 1000 дол. США, в Німеччині – 1400 дол. США [15]. Отже, таке розбіжність ще раз підтверджує значну відмінність у якості життя пенсіонерів в Україні та європейських країнах.

В Україні соціальні видатки не забезпечують реальних потреб із надання допомоги і послуг людям похилого віку. Їх щорічне збільшення є звичним явищем сьогодення, оскільки темпи інфляційних процесів значно перевищують малі обсяги фінансування соціального захисту пенсіонерів [4, с. 469].

Важливим напрямком реформування соціального захисту пенсіонерів в Україні має стати територіальне наближення надання соціальних послуг до місця проживання їх отримувачів, децентралі-

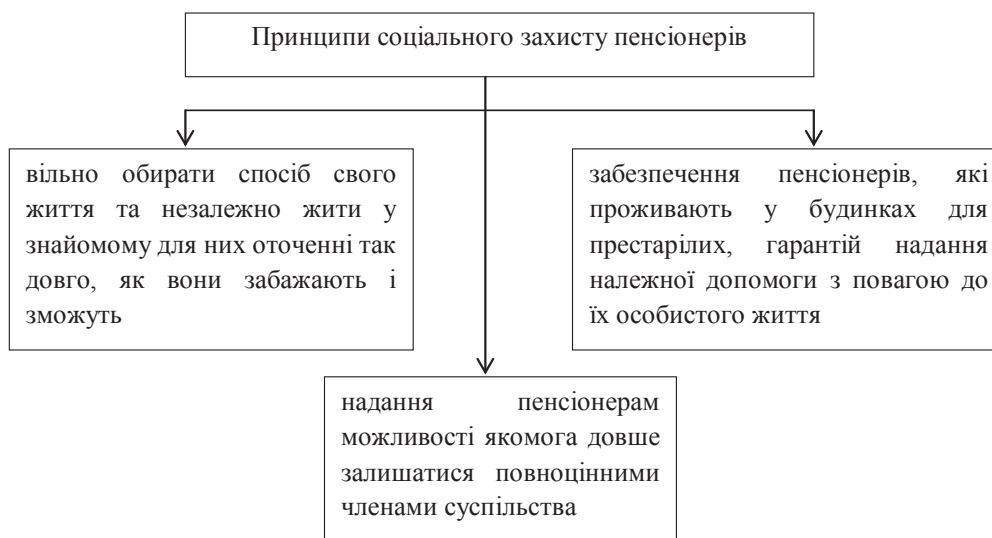

Рис. 5. Принципи соціального захисту пенсіонерів

Джерело: [2]

зація системи надання соціальних послуг, посилення відповідальності органів місцевого самоврядування за якість надання соціальних послуг та ефективне використання коштів на соціальний захист населення. В умовах обмеженості бюджетних коштів основою системи соціального захисту пенсіонерів на місцевому рівні мають бути субвенції для здійснення програм соціального захисту. Держава повинна бути зацікавлена, щоб фінансування заходів соціального характеру відбувалося у належному обсязі та якості в усіх регіонах, виступаючи контролером витрачання цих субвенцій [9, с. 315].

Слід також провести монетизацію пільг, тобто максимально перевести у грошову форму усі соціальні допомоги та пільги. Це дасть змогу зменшити кількість зловживань соціальними коштами, підвищити адресність допомоги та ефективність використання виділених коштів. Також уряд держави має все більше залучати до фінансування соціального захисту приватні кошти через різноманітні недержавні пенсійні фонди, робота яких базується на накопичувальному принципі. Це дозволить зменшити навантаження на бюджет країни та покращити рівень матеріального забезпечення пенсіонерів.

Висновки з проведеного дослідження. Результативність фінансування соціального захисту пенсіонерів залежить від діяльності державних та місцевих органів влади та ефективного використання бюджетів різних рівнів в умовах децентралізації. В нашій державі фінансування соціального захисту пенсіонерів майже повністю здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету, яких не достатньо для забезпечення гідної старості, тому слід здійснити перегляд розподілу соціальних програм між державними та місцевими бюджетами з врахуванням конкретних соціальних цілей та спрямованості соціальної політики місцевих громад. В порівнянні з іншими країнами, українські пенсіонери живуть досить бідно, оскільки за сучасного стану законодавства існує невідповідність розмірів пенсій і виплат вимогам міжнародних і загальноєвропейських стандартів. Здійснення ефективного фінансування соціального захисту вимагає створення відповідного механізму її реалізації з урахуванням набутого світового досвіду, здатного забезпечити добробут кожного пенсіонера України. Впровадження усіх вище наведених напрямків реформування дасть змогу покращити фінансового забезпечення соціального захисту пенсіонерів та наблизити його до міжнародних стандартів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Калашников С.В. Теоретичні аспекти формування соціальної сфери в сучасних економічних умовах. *Ефективна економіка*. 2017. № 1. С. 35-47.

2. Європейська соціальна хартія. Страсбург, 03.05.1996 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (дата звернення 23.01.2019).

3. Клименко А.Л. Соціальний захист і соціальне забезпечення в умовах євроінтеграції України: окремі аспекти. *Теорія і практика правознавства*. 2017. № 2. С. 1-10.

4. Кудінова М.М. Проблеми фінансування соціального захисту населення в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. № 4. С. 460-473.

5. Огінська А.Ю. Роль видатків бюджету на соціальний захист у реалізації соціальної політики держави. *Наука й економіка*. 2014. № 2. С. 11-16.

6. Офіційний сайт Державної Казначейської Служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua> (дата звернення 23.01.2019).

7. Письменний В.П. Оптимізація бюджетних видатків на соціальний захист пенсіонерів. *Стратегічні пріоритети*. 2016. № 1. С. 26-40.

8. Реформування системи управління у сфері соціальної політики в рамках децентралізації влади та реформи місцевого самоврядування / Міністерство соціальної політики України. URL: <http://www.zoda.gov.ua> (дата звернення 23.01.2019).

9. Розвиток державного пенсійного страхування в умовах пенсійної реформи : монографія / за ред. О.П. Кириленко, Б.С. Малиняка. Тернопіль : ТНЕУ, «Економічна думка», 2013. 304 с.

10. Офіційний сайт Статистичної служби Європейського союзу. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (дата звернення 23.01.2019).

11. Статистичний збірник «Соціальний захист населення України». Київ, 2018. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 23.01.2019).

12. Яфінович О.Б. Особливості фінансування системи соціального захисту населення в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. № 12. С. 192-199.

13. Антропов В.В. Економічні моделі соціального захисту населення в країнах Європейського союзу. *Соціальна робота*. 2009. № 1. С. 78-86.

14. Офіційний веб-портал Пенсійного фонду України. URL: <https://www.pfu.gov.ua/> (дата звернення 23.01.2019).

15. Скільки отримують пенсіонери в Європі. URL: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews> (дата звернення 23.01.2019).

16. Економічні підсумки для України / Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. URL: <http://www.ier.com.ua/ua> (дата звернення 23.01.2019).

REFERENCES:

1. Kalashnykov S.V. (2017) *Teoretychni aspekty formuvannia sotsialnoi sfery v suchasnykh ekonomichnykh umovakh* [Theoretical Aspects of the formation of the social sphere in modern economic conditions]. *Efektivna ekonomika*, no. 1, pp. 35-47 (in Ukrainian).

2. *Yevropeiska sotsialna khartiia* [European Social Charter]. Available at: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_062 (accessed 24.01.2019).

3. Klymenko A.L. (2017) Sotsialnyi zakhyst i sotsialne zabezpechennia v umovakh yevrointehratsii Ukrainy: okremi aspekty [Social protection and social security in the conditions of European integration of Ukraine: separate aspects]. *Teoriia i praktyka pravo- navstva*, no. 2, pp. 1-10 (in Ukrainian).
4. Kudinova M.M. (2017) Problemy finansuvannia sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Problems of financing social protection of the population in Ukraine]. *Hlobalni ta natsionalni problemy ekonomiky*, no. 4, pp. 460-473 (in Ukrainian).
5. Ohinska A.Yu. (2014) Rol vydatkiv biudzhetu na sotsialnyi zakhyst u realizatsii sotsialnoi polityky derzhavy [The role of budget expenditures on social protection in the implementation of social policy of the state]. *Nauka y ekonomika*, no. 2, pp. 11-16 (in Ukrainian).
6. Ofitsiyni sait Derzhavnoi Kaznacheiskoi Sluzhby Ukrainy [Official site of the State Treasury Service of Ukraine]. Available at: <http://www.treasury.gov.ua> (accessed 22.01.2019).
7. Pysmennyi V.P. (2016) Optyimizatsiia biudzhetykh vydatkiv na sotsialnyi zakhyst pensioneriv [Optimization of Budget expenditures on social protection of pensioners]. *Stratehichni priorytety*, no. 1, pp. 26-40 (in Ukrainian).
8. Reformuvannia systemy upravlinnia u sferi sotsialnoi polityky v ramkakh detsentralizatsii vlady ta reformy mistsevoho samovriaduvannia [Reforming the management system in the sphere of social policy within the framework of decentralization] / Ministerstvo sotsialnoi polityky Ukrainy. Available at: <http://www.zoda.gov.ua> (accessed 23.01.2019).
9. Kyrylenko O.P. (2013) Rozvytok derzhavnogo pensi- inoho strakhuvannia v umovakh pensiinoi reformy: monohrafiia [Development of state pension insurance in the conditions of pension reform]. Ternopil: TNEU, 304 p. (in Ukrainian).
10. Ofitsiyni sait Statystychnoi sluzhby Yevropeis- koho soiuзу [Official site of the Statistical Office of the Euro- pean Communities]. Available at: <https://ec.europa.eu/eurostat/> (accessed 24.01.2019).
11. Derzhavna sluzhba statystyky Ykrainy (2018) *Sotsialnyi zakhyst naselennia Ukrainy* [Social protec- tion of the population of Ukraine], Kyiv. Available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/> (accessed 23.01.2019).
12. Yafinovykh O.B. (2016) Osoblyvosti finansuvannia systemy sotsialnoho zakhystu naselennia v Ukraini [Pec- uuliarities of financing of the system of social protection of population in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho der- zhavnogo universytetu*, no. 12, pp. 192-199 (in Ukrainian).
13. Antropov V.V. (2009) Ekonomichni modeli sotsi- alnoho zakhystu naselennia v krainakh Yevropeiskoho soiuзу [Economic models of social protection of the population in the countries of the European Union]. *Sot- sialna robota*, no. 1, pp. 78-86 (in Ukrainian).
14. Ofitsiyni veb-portal Pensiinoho fondu Ukrainy [The official web-portal of the Pension Fund of Ukraine]. URL: <https://www.pfu.gov.ua/> (accessed 23.01.2019).
15. Skilky otrymuiut pensionery v Yevropi [How many pensioners in Europe get]. Available at: <https://ukr.segodnya.ua/economics/enews> (accessed 24.01.2019).
16. Ekonomichni pidsumky dlia Ukrainy [Eco- nomic results for Ukraine] // Instytut ekonomichnykh doslidzhen ta politychnykh konsultatsii. Available at: <http://www.ier.com.ua/ua> (accessed 23.01.2019).

Osipova Larysa

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
Senior Lecturer at Department of Economics and International Relations,
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics

Palamarchuk Iryna

Master
Vinnytsia Institute of Trade and Economics of
Kyiv National University of Trade and Economics

ANALYSIS OF PUBLIC FINANCING OF SOCIAL PROTECTION OF PENSIONERS IN CONDITIONS OF DECENTRALIZATION

The purpose of the article. One of the main directions of the state social policy is social protection of the population. Old-age citizens have the right to material security, which is guaranteed by the payment of pensions, social assistance and providing of social services. But despite the large expenditures for pension and its inconsiderable increase, the financial situation of the majority of pensioners in Ukraine remains unsatisfactory, besides, most of them are living on the brink of poverty, which increases the negative public sentiment among citizens of retirement age, therefore the problem of social protection of pensioners nowadays is very actual and needs to be improved.

Methodology. The article discusses the essence of social protection of pensioners, its structure and principles and provides a combined analysis of the state financing of social protection of pensioners in Ukraine.

Results. The largest share of expenditures of the Consolidated Budget of Ukraine on social protection and provision of the population goes to finance the social protection of pensioners. The main reasons for this are the large number of privileges, an increase the number of over working age people and low pensions.

In the course of this research, it was revealed, that considerable funds were gave off from the State and local budgets for the social protection of pensioners, but this is not an indication that the state government takes good care of them. A significant share of expenditures is directed on covering the deficit of the Pension Fund of Ukraine, which is due to an increase of cost of living and pensions for citizens. More than 94% of expenditures remain to be financed from the State Budget of Ukraine, which indicates a small decentralization of expenditures for social protection of pensioners. As a result, many citizens make use of social protection events by the state, without having the appropriate grounds for doing so, because it is difficult for the government to control the provision of social support for a large number of its types and recipients.

Ukrainian pensions are still very small, so most pensioners can not live a decent life on a pension, compared with pensioners from European countries. In Ukraine, social expenditures do not provide real needs for assistance and services for the elderly. The annual increase of social expenditures is a common occurrence of the present, whereas the inflation rate exceeds the small amount of financing of social protection of pensioners. An important direction in reforming the social protection of pensioners in Ukraine should be the decentralization of the system of providing social services, strengthening the responsibility of local government authorities for the quality of providing social services and efficient use of funds for social protection of the population.

Value/originality. The article assesses the financial provision of social protection of pensioners in Ukraine, identifies the main problems and describes ways to overcome them.